

Plánované úpravy fondu kulturních a sociálních potřeb

březen 2015
Ministerstvo financí

1. Úvod

Na základě rozhodnutí Rady hospodářské a sociální dohody ČR zpracovalo Ministerstvo financí podkladový materiál pro 117. plenární schůzi Rady hospodářské a sociální dohody ČR. Tento materiál bude projednán Pracovními týmy RHSD ČR pro daně a pojištění a pro pracovněprávní vztahy, kolektivní vyjednávání a zaměstnanost.

2. Právní úprava fondu kulturních a sociálních potřeb

Fond kulturních a sociálních potřeb je v organizačních složkách státu a příspěvkových organizacích formou zaměstnaneckých výhod, které poskytují tyto organizace svým zaměstnancům nezávisle na jejich platovém a pracovním zařazení. V podnikatelských subjektech jsou zaměstnanecké výhody poskytovány především ze sociálního fondu, který je tvořen ze zisku po zdanění nebo přímo ze zisku po zdanění nebo z nedaňových nákladů.

Povinnost vytvářet fond kulturních a sociálních potřeb je pro organizační složky státu a státních příspěvkové organizace stanovena zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to především v rámci ustanovení § 48 odst. 8 a § 60.

Pro příspěvkové organizace územních samosprávních celků upravuje problematiku zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. Právní úprava je obsažena především v ustanovení § 33.

Uvedená ustanovení obou zákonů jsou prováděna vyhláškou č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, ve znění pozdějších předpisů.

Fond kulturních a sociálních potřeb je povinně vytvářen rovněž státními podniky, a to v návaznosti na ustanovení § 19 zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů. V návaznosti na ustanovení § 16 vyhlášky č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, se pro státní podniky použije vyhláška č. 310/1995 Sb., ve znění vyhlášky č. 167/1997 Sb. a vyhlášky č. 314/1999 Sb., Uvedená vyhláška byla zrušena k 1. květnu 2002, státní podniky tak aktuálně postupují dle zrušeného právního předpisu.

Právní úprava zdanění prostředků poskytovaných z fondu sociálních a kulturních potřeb zaměstnanci zaměstnavatelem je obsažena v zákoně č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

3. Úpravy tvorby fondu kulturních a sociálních potřeb

Historie fondu kulturních a sociálních potřeb sahá až do poloviny minulého století. Začátkem devadesátých let, s novými ekonomickými nástroji a postupy, tvořily rozpočtové a jiné státní organizace fond kulturních a sociálních potřeb ve výši 2 % objemu mzdových prostředků zúčtovaných k výplatě, a, s výjimkou ústředních orgánů státní správy, dalším přidělem stanoveným jako část podílu organizace na dosažených příjmech a úspoře vybraných neinvestičních výdajů. Podnikatelské subjekty tvořily tento fond jednotným přidělem ze zisku ve výši 2 % z objemu mzdových prostředků zúčtovaných do nákladů a dalšími přiděly ze zisku dle nařízení vlády o finančním hospodaření státních podniků. Základní přiděl byl zaručen ze státního rozpočtu, pokud podnik neměl dostatek vlastních prostředků.

Od 1. 1. 1996 vstoupila v platnost vyhláška č. 310/1995 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb. Tvorba fondu byla ve výši 2 % ročního objemu nákladů zúčtovaných na mzdy u rozpočtových a příspěvkových organizací. Státní podniky tvořily fond ve výši 2 % a dalším přidělem ze zisku podle nařízení vlády č. 577/1990 Sb., o finančním hospodaření státních podniků, a od r. 1998 ještě dle zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku (tak je tomu dosud). Státní podnik se řídí vyhláškou č. 310/1995 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb dosud.

Od 1. 1. 2001 vstoupily v platnost zákon č. 218/2000 Sb., rozpočtová pravidla, a č. 250/2000 Sb., rozpočtová pravidla územních rozpočtů. Na základě zmocnění v těchto zákonech byla vydána nová vyhláška č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, kde bylo hospodaření s fondem zpřesněno, restrukturalizováno a zmodernizováno. Tato vyhláška byla několikrát novelizována a v této podobě platí dosud.

Co se týče úprav tvorby fondu kulturních a sociálních potřeb, pak lze konstatovat, že úpravy byly v posledním desetiletí možné pouze ve vyhlášce č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb.

Státní podniky postupují podle vyhlášky č. 310/1995 Sb., ve znění účinném do 30. dubna 2002. S ohledem na skutečnost, že se jedná o zrušený právní předpis, nejsou s účinností od 1. května 2002 žádné úpravy možné.

Vyhláška č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, byla ode dne své účinnosti novelizována několikrát s tím, že tvorby fondu kulturních a sociálních potřeb se dotkla pouze novelizace vyhláškou č. 365/2010 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva financí č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, ve znění pozdějších předpisů.

Přijetím vyhlášky č. 365/2010 Sb. došlo, v návaznosti na usnesení vlády č. 563 z 11. srpna 2010 k návrhu příjmů a výdajů rozpočtových kapitol a státních fondů na rok 2011 (bod III. 1 e)), ke snížení tvorby základního přidělu do fondu ze 2 %

ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy a náhrady platů, popřípadě na mzdy a náhrady mzdy, na 1 % z ročního objemu.

Uvedené opatření na výdajové straně státního rozpočtu mělo za cíl snížit plánovaný schodek státního rozpočtu v roce 2011 na udržitelnější míru a týkalo se tvorby fondu kulturních a sociálních potřeb u organizačních složek státu a u příspěvkových organizací, tzn. výhradně u subjektů z oblasti veřejné správy. Toto opatření znamenalo snížení objemu poskytování zaměstnaneckých výhod zaměstnancům dotčených organizací. Současně byla upravena část vyhlášky týkající se některých oblastí, resp. činností, na které je možné z fondu přispívat. Rozdělení použití prostředků na plnění, které vyhláška umožňuje, závisí na rozhodnutí dané organizace, která sestavuje rozpočet fondu a stanoví způsob jeho čerpání.

Předpokládaná úspora v rozpočtových výdajích na rok 2011 byla odhadována v organizačních složkách státu a v jimi zřizovaných příspěvkových organizacích na 1,2 mld. Kč, na straně příspěvkových organizací územních samosprávných celků pak na 0,8 mld. Kč. Obdobných úspor bylo dosaženo i v letech následujících.

Poslední novela vyhláškou č. 434/2013 Sb. reagovala na změny zejména v souvislosti se zavedením doplňkového penzijního spoření.

Pro rok 2015 nebyly přijaty žádné změny ve vyhlášce č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb. Ministerstvo financí aktuálně nepřipravuje ani neplánuje jakoukoliv změnu v právní úpravě fondu kulturních a sociálních potřeb. Státní rozpočet na rok 2015 a střednědobý výhled na léta 2016 a 2017 neobsahují výdaje na případné navýšení přidělu do FKSP. Obdobná situace je u územně samosprávných celků.